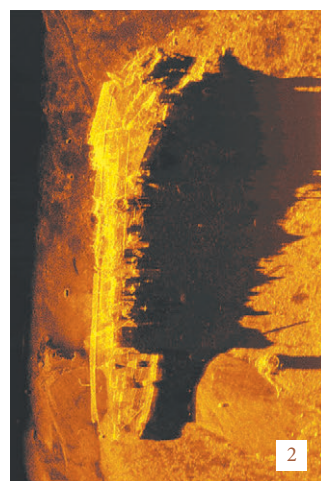

Nuskandintų Nepriklausomos Lietuvos laivų tyrimai

Atkurtai
Lietuvai

1. Stebimi autonominio povandeninio aparato atsiųsti vaizdai. Iš kairės: karo laivo „Prezidentas Smetona“ pirmojo kapitono Adomo Daugirdo anūkas Džonas Adamas Nekus (John Adam Nekus); Lietuvos kariuomenės Karinių jūrų pajėgų Povandeninių veiksmų komandos vadas kapitonas leitenantas Robertas Arlauskas; karo istorikas, Lietuvos kariuomenės vado patarėjas prof. dr. Valdas Rakutis; Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto vyriaus. mokslo darbuotojas akad. Vladas Žulkus. Valdo Jaručio nuotr.
2. Laivo sonarinė nuotrauka, padaryta Lietuvos kariuomenės Karinių jūrų pajėgų specialistų

Suomijos įlankoje 2017 m. vasarą Klaipėdos universiteto (toliau – KU) ekspedicija tyrinėjo nuskandintus laivus, kurių istorija yra neatsiejama Nepriklausomos Lietuvos karinio ir prekybinio laivyno kūrimosi dalis.

Galimybė tapti tikra jūrine valstybe Lietuvai atsirado atkūrus nepriklausomybę 1918 m., o realūs prekybinio ir karinio laivyno sukūrimo žingsniai buvo daromi atgavus Klaipėdos uostą.

Po 1923-ųjų lietuviškos laivybos ir uosto plėtrą lėmė ne vien ekonominiai motyvai – pasauliui taip pat reikėjo parodyti, kad Lietuva pati sugeba veikti jūroje ir kontroliuoti savo vandenį Baltijoje.

Lietuvos jūrinių sienų apsaugai reikėjo didesnio ir geriau ginkluoto laivo, todėl 1927 m. Vokietijoje buvo nupirtas 1917 m. pastatytas garlaivis, minų traleris. Šis karo laivas, vardu

„Prezidentas Smetona“, nuo 1929 m. tarnavo ir kaip prezidentinė jachta. 1935-08-01 įkūrus Lietuvos karinį laivyną, „Prezidentas Smetona“ tapo pirmuoju ir pagrindiniu jo laivu. Tai buvo palyginti nedidelis karo laivas, tačiau vienintelis toks laivyne, todėl greitai tapo ir Lietuvos jūrinio savarankiškumo simboliu. Jame buvo mokomi jūreiviai ir puskarininkiai, šiuo laivu per Jūros šventes į jūrą išplaukdavo Lietuvos miestų ir miestelių gyventojai, buvo priimamos oficialios delegacijos, laive ne kartą lankėsi Lietuvos Respublikos Prezidentas Antanas Smetona.

Prasidėjus sovietų okupacijai, 1940-06-15, laivas buvo užblokuotas Šventosios uoste. Užgrobęs uostą ir laivą, lietuviška įgula išskirstyta, „Prezidentas Smetona“ buvo pervardintas į „Korall“ ir toliau plaukiojo su sovietų vėliava. Nuskendo 1945-01-11 Suomijos įlankoje, torpeduotas vokiečių povandeninio laivo U 745.

Nuskandinto karo laivo „Prezidentas Smetona“ buvo bandyta nesėkmingai ieškoti 2008 m. (Estijos jūrų muziejus) ir 2009 m. (KU, Lietuvos kariuomenės karinės jūrų pajėgos (toliau – LK KJP) ir Estijos jūrų muziejus). Karo laivas tikėtinai buvo aptiktas jūros dugne 2010 metais.

Be karo laivo „Prezidentas Smetona“, Suomijos įlankoje guli ir trys Nepriklausomos Lietuvos prekybiniai laivai. Tai garlaivis „Panevėžys“, sudužęs į Revalsteino seklos uolas 1939 m., bei du nedideli prekybiniai garlaiviai „Kretinga“ ir „Utena“. Šie garlaiviai, 1940 m. perimti Sovietų Sąjungos ir naudoti kaip transporto laivai, nuskendo 1941 m. rugpjūčio mėn., plaukdami konvojuje iš Kronštato į Taliną. Įgulse, be rusų kareivių, buvo lietuvių, latvių ir estų. „Utenai“ vadovavo lietuvis kapitonas Liudas Serafinas, kuris žuvo kartu su laivu.

KU projektas „Baltijos jūroje nuskendusius Lietuvos karo laivų „Prezidentas Smetona“ ir prekybos laivų „Panevėžys“, „Kretinga“, „Utena“ identifikavimas“ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu buvo įtrauktas į „Istorinės atminties puoselėjimo“ projektų sąrašą. Projekto partneriai buvo LK KJP ir Estijos Respublikos nacionalinis paveldo departamentas. Projektą rėmė Lietuvos mokslų akademija, Jūrinės kultūros koordinacinė taryba

prie Klaipėdos m. savivaldybės tarybos, Estijos jūrų muziejus, Kanados lietuvių bendruomenė.

Ekspedicija įvyko 2017 m. birželio–liepos mėn. Ekspedicija iš Klaipėdos plaukė KU škuna „Brabander“. Pirmą kartą Lietuvoje povandeniniuose tyrimuose buvo naudoti autonominiai povandeniniai aparatai, kuriuos valdė LK KJP specialistai. Povandeniniais aparatais LAUV OCEAN SCAN, autonomiškai veikiančiais kelias valandas iki 100 m gylyje, iš arti pavyko padaryti geros kokybės povandenines sonarines nuotraukas, kurios leido identifikuoti nuskandintus laivus.

Karo laivas „Prezidentas Smetona“ guli ant kilio 72 m gylyje. Laivo vieta, korpuso forma ir proporcijos, charakteringos laivo antstato detalės nekėlė abejonių, kad tai tikrai Nepriklausomos Lietuvos karo laivas „Prezidentas Smetona“. Apie 80 m gylyje ant povandeninių uolų yra pakibęs perlūžęs „Panevėžio“ korpusas. Blogiausiai yra išlikęs garlaivis „Utena“, netoli jo, apie 92 m gylyje, rastas nuskendusio garlaivio „Kretinga“ korpusas.

Pasitinkant Valstybės atkūrimo šimtmetį, Estijos vandenyse žuvusių Lietuvos laivų paieškos priminė apie Lietuvos, kaip jūrinės valstybės, tapatybės formavimosi istoriją ir mūsų laivyno ištakas naujaisiais laikais. Ekspedicija sulaukė didelio žiniasklaidos bei visuomenės dėmesio, o karo laivo „Prezidentas Smetona“ atradimas gražiai sutapo su atkurtų Lietuvos kariuomenės jūrinių pajėgų 25-mečiu. Su ekspedicijos rezultatais ir KU vykdomais povandeninio paveldo tyrimais susipažino Lietuvos Respublikos ambasados Taline darbuotojai, Talino ir Tartu miestų lietuvių bendruomenių delegacijos. Estijos jūrų muziejaus Lenusadamo (Lennusadam) uoste, kur stovėjo laivas „Brabander“, dvi dienas vyko „Atviro laivo“ akcija, kurios metu Lietuvos laivą galėjo aplankyti visi muziejaus lankytojai.

Suomijos įlankoje guli šimtai nuskendusius laivų, tačiau Estijos nacionalinis paveldo departamentas, paprašius LR Vyriausybės, yra pasirengęs nuskendusius Lietuvos laivus, visų pirma karo laivą „Prezidentas Smetona“, paskelbti saugomais Povandeninio kultūros paveldo objektais.

**LMA tikrasis narys Vladas Žulkus,
ekspedicijos vadovas**

LMA prezidento ir prezidiumo veikla, LMA narių visuotiniai susirinkimai

Liepos 5 d. LR Prezidentūroje LMA prezidentas Valdemaras Razumas dalyvavo valstybės apdovanojimų teikimo iššikmėse, kuriose LR Prezidentė Dalia Grybauskaitė už nuopelnus Lietuvos Respublikai ir už Lietuvos vardo garsinimą pasaulyje apdovanojo mūsų šalies ir užsienio valstybių piliečius.

V. Razumas Lietuvos Respublikos Seimo Pirminko Viktoro Pranckiečio kvietimu rugsėjo 20 d. dalyvavo Lietuvių konferencijos Vilniuje šimtmečio minėjimo renginiuose.

Liepos 12 d. LR Vyriausybės rūmuose V. Razumas susitiko su Ministro Pirmininko patarėju Luku Savicku dėl geoterminės energetikos, rugpjūčio 31 d. – dalyvavo pasitarime dėl Mokslo muziejus kūrimo.

Liepos 11 d. Anykščių menų inkubatoriuje – menų studijoje, rugsėjo 29 d. Vilniuje V. Razumas dalyvavo 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos stebėsenos komiteto posėdžiuose. Švietimo ir mokslo ministerijoje (ŠMM) rugsėjo 4 d. – 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos investicinių prioritetų uždavinių, skirtų investicijoms į mokslinius tyrimus ir studijas, valdymo komiteto posėdyje, rugsėjo 15 d. – Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro sudarytos darbo grupės posėdyje dėl valstybinių universitetų tinklo optimizavimo, rugsėjo 15 d. LMA V. Razumas pasisakė Lietuvos švietimo tarybos ir Aukštojo mokslo tarybos organizuotame pokalbyje „Studijų kokybės kriterijus“.

V. Razumas liepos 28 d. atidarė Ignatui Domeikai skirtą tarptautinę konferenciją „Be praeities nėra ateities“, tarė sveikinimo žodį rugsėjo 27 d. tarptautinėje konferencijoje „Knygos, ekranai ir skaitančios smegenys“ („Books and Screens and the Reading Brain“), rugsėjo 7 d. dalyvavo geriausių mokslo populiarinimo projektų pristatymo renginyje.

Rugsėjo 1 d. V. Razumas buvo pakviestas į Vilniaus universiteto studijų metų pradžios šventės renginius ir į iškilmingą Mykolo Romerio universiteto senato posėdį, rugsėjo 8 d. vyko į Vytauto Didžiojo universiteto atestacijos komisijos posėdį.

Rugsėjo 12 d. LMA prezidiumo posėdyje buvo pateikta informacija apie pasirengimą rugsėjo 19 d. LMA narių visuotiniam susirinkimui, diskutuota LMA prezidento rinkimų klausimu. LMA viceprezidentas Domas Kaunas ir LMA Leidybos skyriaus vadovė Zina Turčinskienė, analizuodami LMA periodinių mokslo žurnalų leidybos būklę, akcentavo, kad problematiška žurnalų „Chemija“ ir „Geologija. Geografija“ leidyba – sumažėjo apimtys, vėluoja straipsnių pateikimas. ES struktūrinės paramos projektų vadovė Greta Tumkevičienė informavo, kad Europos socialinio fondo agentūrai pranešta apie susidariusią padėtį. Agentūra numato pateikti užklausimą ŠMM dėl galimo LMA mokslo žurnalų pasitraukimo iš projekto sąlygų išaiškinimo.

LMA mokslų skyriuose organizuotas LMA tikrųjų narių reitingavimas siekiant atrinkti ir pasiūlyti kandidatus į LMA prezidentus. Rugsėjo 13 d. įvyko Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus narių visuotinis susirinkimas, kuriame svarstyta skyriaus 2017 metų veiklos plano vykdymo eiga, taip pat aptartos žurnalo „Žemės ūkio mokslai“ leidybos problemos. Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyriaus (MFChMS) narių visuotinis susirinkimas rugsėjo 13 d. aptarė skyriaus veiklą leidžiant mokslinius žurnalus.

Penkių MFChMS kuruojamų mokslinių žurnalų atstovai apibūdino šių žurnalų leidybos būklę, pasiekimus ir problemas. Žurnalo „Lithuanian Mathematical Journal“ vyriaus. redaktorius akad. Vygantas Paulauskas apžvelgė žurnalo raidą ir problemas. „Lithuanian Journal of Physics“ vyriaus. redaktorius habil. dr. Evaldas Tornau apibūdino šio žurnalo autorių kategorijas ir priemones, skatinančias autorius teikti straipsnių. Žurnalo „Chemija“ vyriaus. redaktorius akad. Albertas Malinauskas pabrėžė, kad žurnalo reikia kaip tramplino jauniems mokslininkams, bet kyla sunkumų surenkant reikiamą straipsnių skaičių. „Mathematical Modelling and Analysis“ vyriaus. redaktoriaus pavaduotojas dr. Artūras Štikonas pasidalijo bendradarbiavimo

Rugsėjo 19 d. LMA narių visuotinis susirinkimas. Iš kairės: Lietuvos mokslo tarybos pirmininkas prof. Dainius Haroldas Pauža, LMA prezidentas Valdemaras Razumas, LMA užsienio narys prof. Makoto Asašima, Lietuvos Respublikos ambasadorius Airijos Respublikoje Egidijus Meilūnas ir Japonijos ambasados Lietuvoje antrasis sekretorius Hiroja Inoue

su leidykla "Taylor & Francis" patirtimi. "Nonlinear Analysis: Modelling and Control" vyriaus. redaktorius akad. Feliksas Ivanauskas, remdamasis žurnalo patirtimi, pabrėžė, kad svarbiausia priemonė siekti aukšto žurnalo cituojamumo rodiklio yra griežta straipsnių atranka. Visi kalbėję redaktoriai teigė, kad sunku sudominti Lietuvos autorius publikuoti straipsnius jų žurnaluose, o užsienio autoriai siunčia daug straipsnių, kuriuos tenka atmesti. Žurnalai ieško specialių priemonių pritraukti gerų straipsnių: spausdina konferencijų pranešimus, leidžia proginius numerius ir pan. Redaktoriai tikisi palankesnių straipsnių vertinimo taisyklių. Buvo aptarta, ką reikėtų daryti, kad šių žurnalų leidybą remiantis projektas būtų baigtas sėkmingai.

Rugsėjo 19 d. įvyko LMA narių visuotinis susirinkimas. Pradžioje LMA vadovybė – V. Razumas, viceprezidentas Domas Kaunas ir vyriausiasis mokslinis sekretorius Vytautas Basys – pasveikino akademikus, švenčiančius jubiliejus, įteikė LMA nario ženklą ir pažymėjimą prof. Rolandui Palekui, taip pat pažymėjimus 2017–2018 m. LMA jaunųjų mokslininkų stipendijų konkurso nugalėtojams.

LMA prezidentas Valdemaras Razumas pranešė, kad sesijoje dalyvauja naujai išrinktas LMA užsienio narys prof. Makoto Asašima (Makoto Asashima, Japonija), Japonijos ambasados Lietuvoje antrasis sekretorius Hiroja Inoue (Hiroya Inoue), buvęs LR ambasadorius Japonijoje, dabar Lietuvos Respublikos ambasadorius Airijos Respublikoje Egidijus Meilūnas, Lietuvos mokslo tarybos pirmininkas prof. Dainius Haroldas Pauža. V. Razumas ir D. Kaunas įteikė diplomą ir LMA nario ženklą bei pasveikino naujai išrinktą LMA užsienio narį. Po inauguracijos LMA nariai ir svečiai išklausė prof. Makoto Asašimos pranešimą „Organogenezės ir kūno plano valdymas stuburinių vystymesi“.

Prof. M. Asašima žinomas savo pasiekimais kamieninių ląstelių tyrimų ir regeneracinės medicinos srityje. Jo mokslinė veikla buvo įvertinta aukščiausiais tarptautiniais ir nacionaliniais apdovanojimais. Prof. M. Asašima inicijavo ir prisidėjo prie pirmųjų istorijoje bendrų Lietuvos–Japonijos mokslo simpoziumų 2014–2016 m. rengimo Tsukubos, Tokijo universitetuose, Lietuvos mokslo ir studijų institucijose. Daugiau kaip 40 Lietuvos mokslininkų dalyvavo bendruose renginiuose ir užmezgė ryšius su kolegomis iš Japonijos. Prof. M. Asašima

skaitė paskaitas "Life Sciences Baltics" konferencijose, Vilniaus, Lietuvos sveikatos mokslų, Kauno technologijos universitetuose. Tapo pirmuoju Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto tarptautinių patarėjų tarybos nariu ir pradėjo sistemingą Lietuvos ir Japonijos institucijų bendradarbiavimą biomedicinos mokslo srityje.

Remiantis LMA mokslų skyriuose įvykusių LMA tikrųjų narių reitingavimo rezultatais, buvo pasiūlyta iškelti Jūrą Banį, Eugenijų Butką, Gintautą Dzemydą, Zenoną Dabkevičių ir Rimvydą Petrauską kandidatais

į LMA prezidentus. E. Butkui ir Z. Dabkevičiui atsisiųšius būti renkamiems, MFChM skyriaus pirmininkas Feliksas Ivanauskas pristatė J. Banio kandidatūrą. Kandidatams buvo priminta, kad turi raštu pateikti sutikimus dalyvauti rinkimuose ir glaustas veiklos programas, kurios kartu su trumpomis žiniomis apie jų mokslinę bei organizacinę veiklą bus skelbiamos LMA interneto puslapyje. Bendru LMA narių sutarimu buvo nustatyta LMA prezidento rinkimų data – 2017 m. spalio 24 d.

Parengė Lyda Milošienė, LMA vyriaus. referentė

Įteikti pažymėjimai LMA stipendininkams

Rugsėjo 19 d. per LMA narių visuotinį susirinkimą buvo įteikti pažymėjimai 2017–2018 m. LMA jaunųjų mokslininkų stipendijų konkurso nugalėtojams. LMA jaunųjų mokslininkų stipendijų konkursą organizuoja nuo 2010 m. Kasmet skiriama 15 stipendijų humanitarinių, socialinių, fizinių, biomedicinos, technologijos ir žemės ūkio mokslų srityse. 2017 m. LMA gavo 100 paraiškų, kurias teikė

mokslo ir studijų institucijos arba patys savo kandidatūras iškėlę mokslininkai, mokslo laipsnį įgiję ne anksčiau kaip prieš 5-erius metus. Paraiškas vertino LMA sudarytos atskirų mokslo sričių ekspertų komisijos. Pagal mokslų sritis paraiškos pasiskirstė tap: humanitarinių – 5, socialinių – 20, fizinių – 20, biomedicinos – 17, technologijos – 26, žemės ūkio mokslų sričių – 12.

LMA jaunųjų mokslininkų stipendijų konkurso nugalėtojai su LMA prezidentu Valdemaru Razumu (centre)

2017 m. birželio 27 d. LMA prezidiumas, remdamasis mokslų skyrių ekspertų komisijų siūlymais, paskyrė 15 stipendijų: 4 – humanitarinių ir socialinių, 4 – technologijos, 3 – fizinių ir po 2 – biomedicinos ir žemės ūkio mokslų srityse. Iš jų po tris stipendijas gavo Vilniaus ir Kauno technologijos universitetų (VU, KTU) bei Lietuvos energetikos instituto (LEI) mokslininkai, po dvi – Klaipėdos universiteto (KU) ir Lietuvos agrarinių ir miškų mokslo centro (LAMMC) mokslininkai, po vieną – Lietuvos teisės instituto (LTI) ir Gamtos tyrimų centro (GTC) mokslininkai.

2017–2018 m. LMA jaunųjų mokslininkų stipendijos skirtos šiems mokslų daktarams: humanitarinių ir socialinių mokslų srityse – Agnei Limantei (LTI), Elenai Pranckėnaitei (KU), Linai Sinevičienei (KTU), Paulinai Želvienei (VU); fizinių, biomedicinos,

technologijos ir žemės ūkio mokslų srityse – Andriui Aleliūnui (LAMMC Žemdirbystės institutas), Linai Baranauskienei (VU), Anatolijui Eisinui (KTU), Tadiui Kaliatkai (LEI), Martynui Leliui (LEI), Mantui Povilaičiui (LEI), Neringai Rasiukevičiūtei (LAMMC Sodininkystės ir daržininkystės institutas), Simai Rekštytei (VU), Tomui Tamulevičiui (KTU), Dianai Vaičiūtei (KU), Ritai Žiegytei (GTC).

LMA jaunųjų mokslininkų stipendijų konkursas organizuotas aštuntąjį kartą ir kasmet sulaukia vis didesnio paraiškų skaičiaus. Nuo 2010 m. buvo gautos ir mokslų skyrių ekspertų komisijos įvertintos 674 paraiškos, paskirta 120 stipendijų.

Dr. Jadvyga Olechnovičienė,
LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų
skyriaus mokslinė sekretorė

renginiai – konferencijos – akademiniai skaitymai

Ignoto Domeikos 215-osioms gimimo metinėms

Liepos 28–30 d. LMA kartu su Vilniaus universitetu, Fizinių ir technologijos mokslų centru bei Lietuvos Ignoto Domeikos draugija organizavo tarptautinę konferenciją „Be praeities nėra ateities. Mokslas XIX–XXI a. sandūroje“, skirtą žymaus geologo ir mineralogo, Vilniaus universiteto ir Paryžiaus aukštosios kalnakasybos mokyklos auklėtinio, Čilės universiteto Santjago rektoriaus, iškilaus mokslininko, 1830–1831 m. sukilimo dalyvio Ignoto Domeikos (1802–1889) 215-osioms gimimo metinėms.

Konferencijoje sveikinimo žodį tarė švietimo ir mokslo ministrė Jurgita Petrauskienė, LMA prezidentas Valdemaras Razumas, akad. Rimantas Jankauskas, Vilniaus universiteto prorektorius, ir akad. Algimantas Grigelis, Lietuvos Ignoto Domeikos draugijos pirmininkas. Atidarymo iškilmėse dalyvavo Lenkijos ir Baltarusijos ambasadų atstovai.

Pirmąją konferencijos dieną buvo apžvelgtas Ignoto Domeikos gyvenimas ir pasiekimai. Pranešimą skaitė I. Domeikos biografė iš Jungtinių

Amerikos Valstijų Humboltų valstybinio universiteto profesorė Lilianetė Brintrup (Lilianet Brintrup). Ji akcentavo I. Domeikos indėlį į Čilės mokslo plėtrą. I. Domeikos provaikaitė Paz Domeika (Paz Domeyko), dabar gyvenanti Australijoje, priminė jo atsakingą rūpinimąsi savo šeima. Kitas I. Domeikos palikuonis iš Čilės, kalnų inžinierius Migelis Zauškevičius-Domeika (Miguel Zauschkevich-Domeyko) papasakojo apie tais laikais vyravusią mokslo ir tikėjimo darną. Išklausius pranešimus, LMA Vrublevskių bibliotekoje įvyko parodos, skirtos I. Domeikai, atidarymas ir monografijos „Ignotas Domeika. Geologas, mineralogas, kalnų inžinierius“ sutiktuvės. Knygos sudarytojas ir mokslinis redaktorius – akad. Algimantas Grigelis.

Antroji konferencijos diena buvo skirta mokslo istorijai bei chemijos ir geomokslų šiuolaikinėms problemoms. Joje dalyvavo dar du I. Domeikos provaikaičiai – Sesilija Domeika (Cecilia Domeyko) ir Migelis Domeika (Miguel Domeyko), taip pat žymūs užsienio mokslininkai iš Kolumbijos, Rusijos,

I. Domeikos provaikaitė iš Australijos Paz Domeika skaito pranešimą. Dr. Jurgio Pilipavičiaus nuotr.

Čilės, Australijos, Šveicarijos, Lenkijos, Jungtinės Karalystės ir kitų šalių.

Konferencijos organizatoriai labai dėkingi renginį rėmusiems įmonėms ir organizacijoms: „GJ

Magma“, „Bioeksma“, „Artva“, „Grot“, „Interlux“, „Geoconsulting“, „Gelmita“, „ArmGate“, „Thermo Fisher Scientific Baltics“, „Geotestus“, MKDS ir kitoms. LMA nariai Algimantas Grigelis ir Aivaras Kareiva

Lazieriai: mokslas ir technologijos

Rugpjūčio 25–26 d. Vazgaikiemyje įvyko kasmetinė nacionalinė konferencija „Lazieriai: mokslas ir technologijos“, kurią rengė Lietuvos lazerių asociacija (LLA) ir lazerių mokslo ir pramonės bendrovė „Optogama“, bendradarbiaudamos su LMA.

Į konferenciją atvyko užsienyje lazerinių tyrimų srityje dirbantys lietuviai mokslininkai, pakviesti iš JAV, Ispanijos, Australijos bei kitų valstybių. Atidarymo žodį tarė ir studijų problemą aptarė Vilniaus universiteto rektorius akad. Artūras Žukauskas, konferencijos pirmininkai LLA prezidentas akad. Algis Petras Piskarskas ir LLA vykstantysis direktorius dr. Petras Balkevičius apžvelgė svarbiausius lazerių mokslo ir inovacijų pasiekimus Lietuvoje. Pranešimus skaitė Ūkio ministerijos, VŠĮ „Versli Lietuva“ atstovai ir kiti svečiai. Renginyje, kaip įprasta, buvo aptarti aktualiausias lazerių sektoriaus įmonių naujienos, pristatytos naujausios lazerių mokslo inovacijos, diskutuota apie Lietuvos lazerių pramonės perspektyvas ir globalius iššūkius.

Pirmojoje sesijoje skaityti pranešimai buvo mokslinė tematika, o antrojoje – gvildentos Lietuvos lazerių sektoriaus įmonių plėtrai aktualios problemos. Taip pat nagrinėti mokslo, valdžios ir verslo sinergijos klausimai, mokslo populiarinimo svarba, kvalifikuoto personalo rengimo problemos, profesionalios vadybos įtaka inovacijoms ir kita.

Renginyje Lietuvos lazerių ir optinių technologijų įmonės, Vilniaus universiteto Fizikos fakultetas ir Lazerinių tyrimų centras pristatė savo paskutiniuosius metais vykdytus projektus, pasidalijo patirtimi apie gerąsias praktikas kuriant inovatyvius produktus ir rengiant kvalifikuotus specialistus.

Konferencijoje nagrinėtos temos: „Fotonikos mokslas ir technologijos Australijoje“ (Ričardas Buividas, Svinburno technologijos universitetas, Australija); „Šviesolaidinės lazerių technologijos apžvalga“ (prof. Almantas Galvanauskas, Mičigano universitetas, JAV); „Lokalinė „Hilberto-Planko“ transformacija: aliuzija į lazerių mokslą“ (prof.

Konferencijos dalyviai. Organizatorių archyvo nuotr.

Kęstutis Staliūnas, Katalonijos politechnikos universitetas, Ispanija); „Bendros pastangos proveržio link“ (Lina Sabaitienė, Ūkio ministerija); „Kodėl atsiranda pasipriešinimas pokyčiams organizacijoje ir kaip tai spręsti?“ (Virginijus Kundrotas, Adizės institutas, JAV); „Kaip tobulėjančios technologijos keičia vadybos metodikas“ (Nerius Jasinavičius, UAB „TOC sprendimai“); „Kodėl būtina populiarinti mokslą?“ (Goda Raibytė, LRT).

Dalyvavo pramonės ir mokslo institucijų – „ADOS-tech“, „Altechna“, „Altechna R&D“, „Brolis semiconductors“, „Cognitio“, „Eksma“, „Ekspla“, „Elas“, „Evana Technologies“, „Femtika“, Fizinių ir

technologijos mokslų centro, „Integrated Optics“, „Interlux“, „Kvantiniai šviesos instrumentai“, „Lidaris“, „Optida“, „Optogama“, „Optolita“, „Optomenas“, „Optonas“, „Sprana“, „Šviesos konversija“ – darbuotojai.

Renginio efektyvumą užtikrino darnus organizacinio komiteto (pirm. Tadas Lipinskas) ir programos komiteto (pirm. Eugenijus Kurtinaitis) paruošiamasis darbas.

Išsamesnė renginio informacija skelbiama svetainėje <http://www.konferencija-lazeriai.lt/>

Tadas Lipinskas ir LMA tikrasis narys

Algis Petras Piskarskas

Lietuvos bioekonomikos plėtros galimybių studija

Rugpjūčio 28 d. LMA pristatyta Lietuvos bioekonomikos plėtros galimybių studija, kurią parengė Aleksandro Stulginskio universiteto (ASU) Ekonomikos ir vadybos fakulteto mokslininkai drauge su Lietuvos energetikos instituto, Norvegijos bioekonomikos tyrimų instituto ir Latvijos žemės ūkio universiteto ekspertais. Pristatyme dalyvavo Lietuvos valdžios ir mokslo institucijų, verslo asociacijų, Norvegijos bioekonomikos tyrimų instituto, „Innovation Norway“ kompanijos, Šiaurės ministrų

tarybos atstovai, Norvegijos Karalystės ambasados laikinoji reikalų patikėtinė Anė Sofi Bjeland (Anne Sofie Bjelland), Norvegijos agentūros „Innovation Norway EEA&Norway Grants“ vyr. patarėja Fraukė Mut (Frauke Muth), akademinė bendruomenė.

Renginio dalyvius pasveikino ūkio viceministrė Lina Sabaitienė. Studijai pristatyti buvo skirti du pranešimai. LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus Agrarinės ekonomikos ir sociologijos sekcijos pirmininkė, ASU prof. Vlada Vitunskienė perskaitė

Lietuvos bioekonomikos plėtros galimybių studijos pristatymas

pranešimą apie Lietuvos bioekonomikos plėtros tendencijas ir galimybes, kuriame buvo apžvelgta šalies bioekonomikos būklė ir vystymosi tendencijos, aplinkos veiksnių galimas poveikis bioekonomikos vystymuisi, įvertintas bioekonomikos sektorių plėtros bei bioekonomikos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros potencialas, pateiktos įžvalgos bei argumentai, kodėl būtina rengti Lietuvos bioekonomikos strategiją. Taip pat buvo pristatytos įžvalgos dėl Lietuvos bioekonomikos vystymosi ir strategijos gairių. Norvegijos bioekonomikos tyrimų instituto ekspertas Knutas Ėjstadas (Knut Øistad) trumpai aptarė Norvegijos bioekonomikos vystymosi tendencijas ir gerą patirtį, pateikė įžvalgas dėl Lietuvos ir Norvegijos verslo bendradarbiavimo bioekonomikos srityje ir jos skatinimo. Šiaurės ministrų tarybos atstovas Geiras Odsonas (Geir Oddsson) apžvelgė tvirtos bioekonomikos plėtrą

Šiaurės regione. Apie galimą Lietuvos ir Norvegijos verslo bendradarbiavimą diskutavo komercijos atašė Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje Norvegijos Karalystėje Audrius Masiulionis, Lietuvos biotechnologų asociacijos atstovė dr. Inga Matijošytė, Lietuvos biomasės energetikos asociacijos atstovas ir Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro Miškų instituto direktorius dr. Marius Aleinikovas, Latvijos žemės ūkio universiteto prof. dr. Irina Pilverė, K. Ėjstadas, Lietuvos biomasės energetikos asociacijos atstovas ir UAB „Euromedieną“ vadovas Mindaugas Šilinkininkas. Renginio dalyviai vieninamai pritarė Lietuvos bioekonomikos strategijos rengimo būtinumui.

Vlada Vitunskienė, Aleksandro Stulginskio universiteto profesorė, LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus Agrarinės ekonomikos ir sociologijos sekcijos pirmininkė

Šiaurės ir Rytų Europos maisto kongresas

Kauno technologijos universitete (KTU), „Santakos“ mokslo slėnyje rugsėjo 10–13 d. įvyko 4-asis Šiaurės ir Rytų Europos maisto kongresas, kurį KTU surengė kartu su Europos chemijos ir molekulinio mokslų asociacijos Maisto chemijos skyriumi, Europos maisto mokslo ir technologijų federacija, Europos higienos inžinerijos ir dizaino grupe, Visuotinio

harmonizavimo iniciatyva (GHI) ir LMA. LMA tikrieji nariai Zenonas Dabkevičius ir Pranas Viškelis buvo organizacinio komiteto nariai. Kongrese dalyvavo apie 180 mokslininkų, pranešimus skaitė mokslo darbuotojai iš Lietuvos, Graikijos, Jungtinės Karalystės, Moldovos, Vengrijos, Latvijos, Rumunijos, Turkijos, Olandijos, Italijos, Lenkijos, Irano, Ukrainos,

Austrijos, Estijos, Armėnijos, Baltarusijos, Rusijos, Serbijos, Kroatijos, Kazachstano ir Juodkalnijos.

Plenarinėje sesijoje pranešimą „Visuotinio persėjimo tinklo sukūrimas siekiant apriboti nepažeistų maisto saugos incidentų padarinius“ perskaitė kongreso garbės prezidentas prof. Hubas Leliefeldas (Huub Lelieveld, GHI, Olandija), pranešimą „Šiuolaikinių augalinės kilmės baltymų kaip ingredientų paieškos: pramonės perspektyvos, naujausi pokyčiai ir iššūkiai“ – dr. Danas TvariJonavičius (AB „Amilina“). Pranešimai taip pat buvo skaitomi sekcijose: Augalų ir maisto perdirbimo atliekų ir šalutinių produktų utilizavimas, Augalų bioaktyvūs komponentai ir nauji funkcionalieji ingredientai, Naujos technologijos ir naujos medžiagos, Pro- ir prebiotikai, fermentuoti produktai, Maisto perdirbimas ir laikymas, Maisto

savybės ir sudėtis, Agrožaliavos maistui, Maisto sauga ir vartotojų požiūris.

Konferencijoje buvo nagrinėti maisto pramonei aktualūs klausimai – biorafinavimas ir beatliekinės perdirbimo technologijos, kuriomis saugoma gamta, o perdirbant atliekas ir kitus šalutinius maisto perdirbimo produktus gaunama vertingų biologiškai aktyvių medžiagų. Šiai problemai spręsti buvo skirti ir Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro Sodininkystės ir daržininkystės instituto mokslininkų žodiniai pranešimai. Kita akcentuota sritis – fermentuoti maisto produktai. Rekomenduota plačiau kurti, diegti, gaminti ir vartoti fermentuotus maisto produktus, turinčius didelę įtaką žmonių mikrobiotai ir sveikatai.

LMA tikrasis narys Pranas Viškelis

Mokslo festivalis „Erdvėlaivis Žemė“: mokslo pasaulio pulsas

Jau keturioliką kartą įprastu metu, antrąją rugsėjo savaitę, mokslo ir technologijų mėgėjai visoje Lietuvoje buvo pakviesti į susitikimus su Lietuvos bei užsienio mokslininkais, inovatoriais, verslininkais didžiausiame šalies mokslo populiarinimo renginyje. Rugsėjo 11–20 d. vienuolikoje Lietuvos miestų ir rajonų įvyko 340 nemokamų renginių, skirtų įvairaus amžiaus lankytojams.

„Šiuolaikinis pasaulis neįsivaizduojamas be mokslo atradimų, todėl džiugu, kad „Erdvėlaivis Žemė“ vėl kelias po visą Lietuvą, suteikdamas galimybes iš arčiau susipažinti su šiuolaikinio mokslo atveriamomis paslaptimis. Tikiuosi, kad festivalio įspūdžiai ne tik praplės akiratį, bet ir paskatins jaunimą rinktis įdomų ir nepaprastų iššūkių kupiną mokslininko kelią“, – sakė švietimo ir mokslo ministrė Jurgita Petrauskienė.

Mokslo festivalio programą papildė jo partneriai. Lenkų institutas Vilniuje kvietė žiūrėti rež. Mari Noel (Marie Noëlle) filmą „Marija Kiuri“ („Maria Skłodowska-Curie“), skirtą šios mokslininkės 150-osioms gimimo metinėms. Lietuvos mokslų akademijoje įvyko Lenkų instituto iniciatyva organizuotas tarptautinis seminaras, skirtas moterų

vaidmeniui, kurį jos atlieka įvairiose mokslo srityse. Savo patirtimi ir įspūdžiais dalijosi Jogailos universiteto profesorė fizikė Agnieszka Zalewska (Agnieszka Zalewska), buvusi CERN tarybos pirmininkė, Branduolinės fizikos instituto Romoje direktorė prof. Marčela Diemoz (Marcella Diemoz) ir biochemikė dr. Urtė Neniškytė iš Vilniaus universiteto (VU) Gyvybės mokslų centro. Italų kultūros instituto dėka LMA buvo galima išgirsti žymių užsienio mokslininkų paskaitų. Nacionalinio branduolinės fizikos instituto prezidentas prof. Fernandas Feronis (Fernando Ferroni) pasakojo, kas šiuo metu žinoma apie tamsiąją medžiagą ir tamsiąją energiją ir kaip mėginama atskleisti jų prigimtį. Prof. Markas Kontrocis (Marco Controzzi) iš Pizos Biorobotikos instituto kalbėjo apie institute atliekamus išmaniųjų rankų protezų kūrimo ir žmogaus-mašinos sąsajų tobulinimo darbus. Mokslo žurnalistė Erika Batifolja (Enrica Battifoglia, Italija) atskleidė, kaip mokslo komunikacija ruošia mus atečiai. Rugsėjo 15 d. JAV kosminė observatorija „Cassini“ baigė savo misiją, sudegdama Saturno atmosferoje, todėl VU doc. dr. Kastytis Zubovas tą pačią dieną ir valandą pasakojo festivalio dalyviams, ką šis projektas padovanojo žmonijai.

Rugsėjo 12 d. apskritojo stalo diskusija „Moterys moksle“. Iš kairės: prof. Agnieszka Zalevska, dr. Urtė Neniškytė ir prof. Marčela Diemoz. Bartošo Frontčako (Bartosz Frątczak) nuotr.

Mokslo festivalio programoje, kaip įprastai, dalyvavo dauguma mūsų šalies universitetų, nemažai kolegijų, gimnazijų.

Mokslo festivalis – puiki vieta ugdyti jaunimo mokslinį smalsumą ir inovatyvumą. Programoje buvo įvairių praktinių užsiėmimų, padedančių moksleiviams tiesiogiai susipažinti su mokslo ir technologijų taikymais versle. Jie galėjo pasitikrinti verslumo gebėjimus, apsilankyti įvairiose aukštųjų technologijų kompanijose, verslo įmonėse, sužinoti apie perspektyvias profesijas.

„Tokie renginiai kaip šis Mokslo festivalis suteikia jaunimui galimybę aplankyti inovatyvias Lietuvos įmones, susipažinti su jų darbo metodais ir iš arti apžiūrėti produkciją. Itin svarbu, kad jaunimas suprastų, kaip yra kuriamos inovacijos, kokia jų svarba, matytų geriausius inovatyvių Lietuvos įmonių pasiekimus. Tikiuosi, kad festivalis įkvėps daugelį jaunųjų Lietuvos gyventojų tirti ir kurti, o ateityje – steigti inovacijas kuriančias įmones“, – sakė ūkio viceministrė Lina Sabaitienė.

Didžiausio dalyvių susidomėjimo sulaukė ekskursijos į aukštųjų technologijų įmones, jų tyrimų laboratorijas. Biotechnologijų kompanijoje „Teva Baltics/Sicor Biotech“ buvo galima išgirsti apie biofarmacinių preparatų kūrimą pasitelkiant genų inžinerijos metodus, jų gamybą bei kontrolę. „Thermo Fisher Scientific Baltics“ darbuotojai demonstravo,

kaip moderniausiose laboratorijose gimsta mokslininkams skirti produktai, pvz., DNR molekulės karpančios biologinės „žirklės“. Saulėtekio slėnio technologijų ir inovacijų centre – Fotonikos slėnyje – ekskursijos metu moksleiviai lankėsi lazerių kūrimo dirbtuvėse, mokslininkų laboratorijose, susipažino su lazerių veikimo principais ir išbandė 3D spausdinimą. Čia veikia tokios pasaulyje žinomos kompanijos kaip „Ekspla“, „Šviesos konversija“ ir kitos.

KTU „Santakos“ slėnyje ir fakultetuose rugsėjo 15 d. įvyko Tarptautinė mokslo mugė. Tai šventė, kurioje, pasitelkiant turiningą eksperimentų programą, siekiama supažindinti lankytojus su mokslo idėjomis, parodyti technologijų naudą visuomenei, populiarinti Lietuvos mokslo įstaigas, inovatyvias, socialiai atsakingas verslo įmones ir kitas organizacijas. Šventėje dalyvavo festivalio partneriai iš Lietuvos, Latvijos ir Lenkijos. Be to, Kauno technologijos ir Vytauto Didžiojo universitetai įvairiuose arti mugės miestelio esančiuose fakultetuose surengė beveik šimtą renginių. Punsko Kovo 11-osios lietuvių licėjus parengė optikos, o Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla – cheminių eksperimentų programą, kurias pristatė septintųjų klasių mokiniai. Atrodo, kad mokslo „bacila“ užsikrečia vis daugiau mūsų šalies jaunuolių, suprantančių, koks intriguojantis ir naudingas yra mokslo bei technologijų pasaulis.

Mokslininkai svečiavosi šalies mokyklose ir gimnazijose. Etnologas prof. Libertas Klimka Panevėžyje kalbėjo apie lietuvių kultūros pasididžiavimo objektus iš baltų kalbos, materialiojo paveldo, etninės kultūros sričių. LMA tikrasis narys Eugenijus Butkus Alytuje atskleidė, kaip molekulės bendrauja tarpusavyje; Druskininkuose prof. dr. Rimantas Vaišnoras aiškino, kaip nanotechnologijos gerina mūsų gyvenimą, o Kauno rajone Vilkiijoje LMA tikrasis narys Valdas Laurinavičius kalbėjo apie fermentus ir jų taikymus biosensoriuose. Anykščiuose vyko Mokslo populiarinimo šventė „Nuo ląstelės iki žvaigždžių“.

Kasmet festivalyje vis stipresnė meno ir mokslo sąveika. Teatre „Meno fortas“ buvo galima pasižiūrėti Meno ir mokslo laboratorijos sukurtą spektaklį

„Reikalai“, atskleidžiantį mokslininko pasiaukojimo ir atsakomybės prieš visuomenę, žmogaus galimybių keisti pasaulį temas. Per festivalio uždarymą Lietuvos nacionaliniame dramos teatre du elektroninės muzikos kūrėjai analoginiais garso sintetizatoriais atliko naują programą, skirtą Saturno tyrimams.

Festivalis, kurį organizuoja VŠĮ „Mokslas ir inovacijos visuomenei“, yra Lietuvos mokslų akademijos koordinuojamo ir Europos Socialinio fondo bei Lietuvos Respublikos biudžeto lėšomis finansuojamo projekto „Nacionalinės mokslo populiarinimo priemonių sistemos sukūrimas ir įgyvendinimas“ partneris.

**Mokslo festivalio „Erdvėlaivis Žemė“
informacija**

Akad. Adolfo Jucio skaitymai

Pagerbiant akad. Adolfo Jucio atminimą nuo 1975 metų kasmet rengiami akademiniai skaitymai, kuriuose pristatomos teorinės fizikos aktualijos ir Lietuvos fizikų-teoretikų pasiekimai. Šiemet rugsėjo 12 d. Fizinių ir technologijos mokslų centre pagrindinį pranešimą skaitė Vilniaus universiteto prof. Darius Abramavičius, po doktorantūros Fizikos institute (doktorantūros vadovas Leonas Valkūnas) aštuonerius metus dirbęs prof. Šaulo Mukamelio (Shaul Mukamel) grupėje Ročesterio universitete ir Kalifornijos universitete Ervine, JAV.

Kvantiniai reiškiniai atspindi mikropasaulio savybių dualistinį pobūdį, tenkinantį neapibrėžtumo principą. Šiuo atveju nagrinėjamų sistemų būsenos turi aiškiai išreikštas bangines savybes, o eksperimentiniai matavimo rezultatai sietini su tikimybinio šių rezultatų aprašymu. Tačiau toks tikimybinis charakterizavimas iš esmės skiriasi nuo statistinės ar stochastinės klasikinės sistemos elgsenos, aprašomos statistinės fizikos dėsniais. Sistema yra charakterizuojama bangine funkcija, kuri nėra realaus pasaulio charakteristika, o tik matematinis aprašymo būdas, leidžiantis suskaičiuoti matuojamus dydžius. Kvantiniai reiškiniai, vykstantys atvirose sistemose, tampa labai komplikuoti, nes jie palaipsniui praranda savo kvantinius sąryšius.

Prof. D. Abramavičius aptarė atvirų kvantinių sistemų įvairias aprašymo galimybes: tankio matricos

metodą ir tradicinį kvantinių sistemų aprašymą, kai sprendžiama diferencialinė Šrėdingerio lygtis. Tačiau šiuo atveju Šrėdingerio lygtis tampa stochastine. Prof. D. Abramavičius pateikė savo požiūrį apie šios sudėtingos problemos sprendimo galimybes, kurias jis su savo grupe per pastaruosius metus nagrinėjo. Tam tikslui buvo naudota Dirako variacinė teorija, kuri apytiksliai aprašo kvantinių sistemų dinamiką, naudodama apribotą sistemos dinamikos parametrų erdvę. Ši teorija buvo išplėtotą taikant naujus sistemų parametrizavimo principus. Tai leido patikslinti sistemų sąveikų aprašymą, o gautos lygtys buvo naudotos gamtoje esančių šviesą sugeriančių ir fotosintezėje dalyvaujančių molekulinų kompleksų spektrams modeliuoti bei paaiškinti įvairius eksperimentinius rezultatus. Pranešime taip pat buvo aptartos tiesioginio pagrindinės kvantinės mechanikos lygties – Šrėdingerio lygties – sprendimo galimybės taikant ją atvirų kvantinių sistemų aprašymams. Prof. D. Abramavičius pateikė naują šios lygties formą, kurioje sąveikos su aplinka įskaitomos per triukšmo narius. Ši lygtis buvo naudota modeliuojant organinių saulės elementų veikimo mechanizmus. Taip buvo suprasta, kaip molekuliniai sužadinimai skyla į elektronų ir skylių poras.

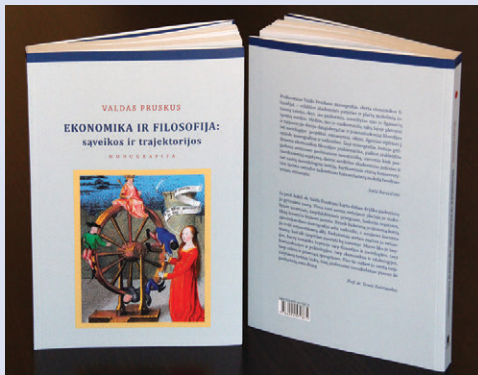
LMA tikrasis narys Leonas Valkūnas

Ekonomikos filosofijos link

Rugsėjo 19 d. LMA įvyko Vilniaus Gedimino technikos (VGTU) ir Lietuvos edukologijos universitetų (LEU) profesoriaus habil. dr. Valdo Pruskaus (1950–2016) atminimo popietė ir jo monografijos „Ekonomika ir filosofija: sąveikos ir trajektorijos“ sutiktuvės, kurias organizavo VGTU, LEU ir LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyrius. Renginį vedė VGTU Filosofijos ir kultūros studijų katedros vedėjas prof. Tomas Kačerauskas.

Profesorius Valdas Pruskus – plačių akademiinių interesų filosofas ir sociologas, vėlyvuju savo tyrinėjimų laikotarpiu gvildenęs ekonomikos filosofijos problemas ir tam paskyręs savo paskutinįją monografiją. Ankstesnieji jo tyrinėjimai buvo plėtojami apimant Lietuvos filosofijos idėjų raidos, švietimo, filosofijos ir vertybių sociologijos, krikščioniškojo socialinio mokymo, verslo etikos ir tarpkultūrinės komunikacijos, pramogų kultūros laukų kryptis. Išleistos monografijos „Socialinė katalikybė tarpukario Lietuvoje“, „Vertybės rinkoje: sąveika ir pasirinkimas“, „Primirštieji lietuvių sociologai (XIX a. pabaiga – XX a. pradžia)“, „Neformalios komunikacijos ritualai. Gando sandara, socialinė organizacija ir sklaida“, „Socialinė katalikybė tarpukario Lietuvoje. Jaunosios kartos katalikų intelektualų įžvalgos“, „Prostitucijos fenomenas Lietuvoje. Gatvės prostitucija Lietuvoje, raiška, sklaida ir kontrolė“.

VGTU Statybos technologijos ir vadybos katedros profesorius, buvęs Vilniaus inžinerinio statybos instituto rektorius akad. Edmundas Kazimieras Zavadskas atminimo popietėje prisiminė prof. V. Pruskaus platų akademinį akiratį, neišsenkantį produktyvumą. Kalbėdamas pabrėžė, kad Lietuva neteko iškilaus filosofo ir sociologo, tačiau guodžia tai, jog naujoji profesoriaus monografija pagaliau išvydo dienos šviesą. Buvęs LEU Istorijos fakulteto prodekanas ir Baltų proistorės katedros prof. Libertas Klimka pasidžiaugė, kad monografijoje gvildenamos nūdien aktualios ir modernios temos, analizuojamos iš netikėtų akademiinių perspektyvų. Prof. T. Kačerauskas, ilgus metus darbavęs su prof.

V. Pruskumi, akcentavo, kad šio mokslininko aktyvumas darė jį lyderiu abiejuose universitetuose. LEU Socialinio darbo ir sociologijos katedros profesorė, VGTU Filosofijos ir kultūros studijų katedros docentė Vilija Grincevičienė prisipažino ilgus metus kolegiškai žavėjusis prof. V. Pruskaus iniciatyvumu ir darbštumu plėtojant mokslinius tyrimus, jo pedagoginę veiklą.

Šių eilučių autorė – akademiinių tekstų vertėja, naujosios prof. V. Pruskaus monografijos mokslinė redaktorė Jovilė Barevičiūtė – kalbėjo apie egzistencinius akademinio gyvenimo motyvus. Pabrėždama beveik neišsenkantį profesoriaus kūrybiškumą, sakė, kad kūrybiškam žmogui niekada nelemta iki galo įgyvendinti savo idėjų – pastarosios neišsitenka jam duoto gyvenimo laiko ribose. Akad. Romualdas Grigas prisiminė ilgą prof. V. Pruskaus akademinę karjerą, daugybę vingių ir išsišakojimų profesiniame kelyje, galiausiai nuvedusiame reikšmingų socialinių bei humanitarinių mokslų rezultatų link. VGTU Filosofijos ir kultūros studijų katedros lektorius dr. Tautvydas Vėželis išryškino aktualiausias monografijoje plėtojamas temas ir pabrėžė jų svarbą imantis aktyvių ekonomikos filosofijos tyrimų. Pabaigoje žodį tarė prof. V. Pruskaus sūnus Augustinas.

Jovilė Barevičiūtė, VGTU Kūrybinių industrijų fakulteto Pramogų industrijų bei Filosofijos ir kultūros studijų katedrų lektorė

Akademikui Vytautui Kontrimavičiui atminti

Iš kairės: akademikai Gediminas Valkiūnas ir Vytautas Basys, BMGMS mokslinė sekretorė dr. Jadvyga Olechnovičienė

Rugsėjo 20 d. LMA surengta tęstinė mokslinė konferencija „Šiuolaikiniai biologijos tyrimai Lietuvoje“, skirta akademikui Vytautui Kontrimavičiui (1930–2016) atminti ir apžvelgti Lietuvos mokslininkų pasiekimus parazitologijos srityje. Konferenciją organizavo LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus (BMGMS) Bendrosios biologijos sekcija. Įžangos žodį tarė LMA vyriaus. mokslinis sekretorius, BMGMS pirmininkas Vytautas Basys ir Gamtos tyrimų centro (GTC) Pranciškaus Baltraus Šivickio parazitologijos laboratorijos vadovas akad. Gediminas Valkiūnas. Jie pabrėžė, kad Lietuvos akademinė bendruomenė prarado išskirtinę asmenybę ir pasaulinio lygio mokslininką.

Konferencijos dalyviai prisiminė akademiką V. Kontrimavičių kaip draugišką kolegą, entuziastingą tarptautinio lygio ekologą, parazitologą, puikų mokslo organizatorių ir administratorių. Minėjo Akademiko atliktus ir ypač jam pačiam brangius darbus. Tokius kaip Ekologijos instituto įkūrimas Vilniuje ir tarptautinės reikšmės „Chau“ Biologinės stoties Rusijoje, kur buvo atliekami mažai ištirtų šiaurės faunos ir floros tyrimai, veiklos organizavimas. Šioje

stotyje, sunkiai pasiekiamose Arktikos vietovėse, dirbo ir medžiagą savo tyrimams rinko mokslininkai iš Lietuvos, Suomijos, Norvegijos ir kitų Europos šalių, taip pat JAV, Kanados, Japonijos gamtos tyrėjai. Akad. V. Kontrimavičius dalyvavo kuriant pasaulinės reikšmės gamtinius draustinius šiaurės Palearktikoje (Vrangelio salos ir Magadano gamtos draustiniai). Jo iniciatyva buvo įsteigtos Baltijos parazitologų ir Skandinavijos–Baltijos parazitologų draugijos, organizuota daug tarptautinių renginių parazitologijos tema Lietuvoje. Svarbiausios jo mokslinės publikacijos, skirtos parazitologijos ir biogeografijos klausimams nagrinėti, apibendrintos šešiose knygose. Keturių jų Nacionalinio mokslo fondo (JAV) paramos dėka išverstos į anglų kalbą.

Skaityti mokslinių pranešimų šioje konferencijoje buvo pakviesti patyrę Lietuvos parazitologai. Lietuvos sveikatos mokslų universiteto prof. habil. dr. Saulius Petkevičius kalbėjo tema „Naujausi tyrimai ir problemos veterinarinėje parazitologijoje“, o GTC vyriausioji mokslo darbuotoja dr. Romualda Petkevičiūtė skaitė pranešimą „Helmintų įvairovės tyrimai: senų problemų sprendimas naujais metodais“.

Tyrimų rezultatus pristatė ir jaunieji parazitologai. Dr. Vaidas Palinauskas kalbėjo apie kraujo parazito *Haemoproteus tartakovskyi* genomo nuskaitymą ir žmogaus maliarijos sukėlėjų filogenetinių ryšių tikslinimą, o dr. Rita Žiegytė (GTC) – apie eksperimentinių hemosporidinių parazitų tyrimus pernešėjuose.

Akad. V. Kontrimavičius parengė 16 mokslo daktarų, sėkmingai vykdančių parazitologijos tyrimus Lietuvoje, Kinijoje, Rusijoje ir Turkmenistane. Jo pradėti moksliniai darbai tęsiami, o mokslinės idėjos – gyvos. Akad. Gediminas Valkiūnas, dr. Rita Žiegytė, Gamtos tyrimų centras

• Rugsėjo 22 d. įvyko Rietavo savivaldybės organizuotas Lietuvos telefonizavimo 135-ųjų metinių minėjimas ir konferencija, kurios viena pagrindinių rengėjų buvo Lietuvos mokslų akademija. Pranešimus skaitė akademikai Adolfas Laimutis Telksnys ir Gintautas Žintelis.

• Rugsėjo 27–29 d. Vilniuje įvyko europinės svarbos tarptautinė konferencija „Knygos, ekranai ir skaitančios smegenys“ („Books and Screens and the Reading Brain“). Ją rengia Europos šalių mokslininkų bendradarbiavimo mokslo ir technologijų srityse

(Cooperation in Science and Technology, COST) tinklas, vykdamas veiklą „Skaitymo evoliucija skaitmeninio amžiuje“ („Action IS1404: Evolution of reading in the age of digitisation“, E-READ), pasaulinė Autorystės, skaitymo ir leidybos istorijos draugija (SHARP), Vilniaus universiteto Komunikacijos fakultetas ir LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyrius. Konferencija skirta tarptautinių empirinių tyrimų apie skaitymą ekrane, nuo 2014 m. inicijuotų daugumoje Europos valstybių, rezultatams pristatyti bei tolesnėms socialinio raštingumo ir e. skaitymo tyrimų kryptims numatyti.

Gyvūnų fiziologijos ir patologijos aktualijos

Rugsėjo 28–29 d. Lietuvos sveikatos mokslų universiteto (LSMU) Veterinarijos akademijos Anatomijos ir fiziologijos katedros Virškinimo fiziologijos ir patologijos mokslinis centras kartu su LMA Žemės ūkio ir miškų mokslo skyriumi surengė tarptautinę mokslinę konferenciją „Gyvūnų fiziologijos ir patologijos aktualijos“ ir minėjo šio mokslinio centro įkūrimo 25 metų jubiliejų.

Mokslininkai diskutavo gyvūnų sveikatingumo ir gerovės, gyvūnų mitybos ir produktyvumo bei gyvūnų produkcijos kokybės ir saugos klausimais. Praktinė konferencijos sesija vyko moderniausiame Lietuvoje pienininkystės ūkyje – Padovinio žemės ūkio bendrovėje (ŽŪB), kuri pagal pieno produkcijos gamybą Lietuvoje užima pirmąją, o Europoje penktąją vietą. Konferencijoje dalyvavo mokslininkai iš Ispanijos, Šveicarijos, Latvijos, Lenkijos ir kitų valstybių. Per dvi konferencijos dienas buvo išklausytas 21 pranešimas, pristatyti 43 stendiniai pranešimai. Išleisti

konferencijos „Gyvūnų fiziologijos ir patologijos aktualijos“ žodinių ir stendinių mokslinių pranešimų bei „Virškinimo fiziologijos ir patologijos moksliniam centrui 25 (1992–2017)“ leidiniai. Konferencijoje dalyvavo per 400 klausytojų – mokslininkai, veterinarijos gydytojai, gyvulininkystės specialistai, studentai.

Prof. Chosė Choakinas Seronas Madrigalas (Jose Joaquin Ceron Madrigal) iš Mursijos universiteto (Ispanija) konferencijos plenarinėje sesijoje kalbėjo apie naujų metabolitų ir mitybos biologinių žymenų bei organizmo oksidacinės būklės įvertinimo metodų kūrimą vertinant kraujo morfologinius, biocheminius bei serologinius tyrimus. LSMU prof. Antanas Sederevičius išdėstė galvijų virškinimo fiziologijos ir patologijos procesus bei jų įtakos produkcijai naujausius mokslinius tyrimus. Apie ligą, dar ligi šiol Lietuvoje nediagnozuotą, kurią sukelia Šmalenbergo virusai, duomenis pristatė LSMU prof. dr. Algirdas Šalomskas, apie neinvazinius seilių

biomarkerius ir jų nustatymą gyvūnų stresui vertinti kalbėjo dr. Damianas Eskribanas (Damian Escibano) iš Barselonos universiteto. Mokslinius duomenis apie parazitozes, paratuberkuliozę ir neužkrečiamąsias galvijų ligas bei reprodukcijos problemas pateikė LSMU prof. dr. Mindaugas Šarkūnas, doc. dr. Alvydas Malakauskas, Ramūnas Antanaitis ir kiti. Naujus mokslinius duomenis apie ūmios fazės baltymų reikšmę veterinarinėje medicinoje analizavo dr. Asta Tvarijonavičiūtė iš Mursijos universiteto (Ispanija), o apie magnetinio rezonanso tomografijos metodų taikymą smulkiųjų gyvūnų veterinarijos praktikoje kalbėjo Viktorija Latvė.

Rugsėjo 29 d. praktinėje sesijoje Padovinio žemės ūkio bendrovės pieno gamybos fermoje, kur įdiegtos naujausios gyvulininkystės sektoriaus vystymo beatliekinės technologijos, analizuotos gyvūnų mitybos problemos. Praktiškai pademonstruota aukšto

produktyvumo karvių pieno bandos valdymo, veterinarinio darbo organizavimo, veršelių, telyčių ir karvių šėrimo kokybės kontrolė, naujausios laikymo technologijos. Praktinę sesiją vedė Padovinio ŽŪB vadovas Gintautas Gumauskas, pranešimus konferencijos dalyviams pristatė LSMU doktorantas, Padovinio ŽŪB veterinarijos gydytojas Girmantas Gumauskas, zootechnikas Algimantas Bulevičius, „Baltic Agro“ gyvulininkystės produktų grupės vadovas Saulius Kontrimavičius ir kiti.

Prof. dr. Agata Vavžyniak (Agata Wawrzyniak) iš Liublino gyvybės mokslų universiteto, LSMU prof. dr. Judita Žymantienė, dr. Artūras Stimbirys, dr. Snieguolė Malakauskienė, dr. Kristina Musayeva nagrinėjo Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos vaidmenį atliekant griežtą kontrolę visuose maisto grandinės etapuose.

LMA tikrasis narys Antanas Sederevičius

LMA skyriaus „Mokslininkų rūmai“ renginiai

Šio rudens renginius LMA skyrius „Mokslininkų rūmai“ ir Biologijos, medicinos ir geomokslų skyrius pradėjo renginių ciklo „Mokslas visuomenei“ paskaita „Mikroskopiniai grybai – žmogaus mikozių sukėlėjai“, kurią rugsėjo 21 d. LMA skaitė Gamtos tyrimo centro Botanikos instituto Biodestruktorių tyrimo laboratorijos vyriausiasis mokslo darbuotojas ir vadovas dr. Algimantas Paškevičius. Pokalbį vedė Gamtos tyrimų centro direktorius LMA tikrasis narys Vincas Būda. Klausytojai buvo supažindinti su grybų karalystės pagrindinėmis sisteminėmis grupėmis ir jų atstovais, su mikroskopiniais grybais, galinčiais sukelti žmogui sunkius susirgimų – mikozių. Kalbėta apie grybų morfologinius, fiziologinius ir biocheminius savitumus, akcentuota, kuo jie panašūs į augalus ir gyvūnus ir kuo skiriasi. Nemažai dėmesio buvo skirta priežastims, dėl kurių grybai kolonizuoja žmogaus organizmą. Suminėti grybų biologinio saugumo lygiai ir pateikta grybinės infekcijos klasifikacija, taip pat informuota apie mikozių epidemiologinę situaciją Lietuvoje, dažniausius sukėlėjus.

Dr. Algimantas Paškevičius,

Gamtos tyrimo centro Biodestruktorių tyrimo laboratorijos vadovas, vyriaus. mokslo darbuotojas

Kitas ciklo „Mokslas visuomenei“ renginys įvyko rugsėjo 28 d. Energetikos ir technikos muziejuje, kuriame paskaitą „Išmaniosios medžiagos ir jų naudojimas“ skaitė LMA tikrasis narys Algirdas Vaclovas Valiulis. Renginį organizavo LMA Technikos mokslų skyrius ir skyrius „Mokslininkų rūmai“.

Rugsėjo 29 d. skyrius „Mokslininkų rūmai“ LMA darbuotojams organizavo ekskursiją į Saugomų teritorijų nacionalinį lankytojų centrą, kur galima rasti daug informacijos apie Lietuvos bei užsienio saugomas teritorijas. Lietuvoje yra penki nacionaliniai, 30 regioninių parkų, trys valstybiniai gamtiniai ir du kultūriniai rezervatai, apie 300 draustinių, daugiau kaip 500 valstybės saugomų gamtos paveldo objektų. Kiekvienas ekspozicijos lankytojas tampa aktyviu dalyviu, galinčiu liesti, klausyti, pajauti. Išskirtinė nacionalinių ir regioninių parkų, rezervatų vertė iliustruota ne tik vaizdais, bet ir konkrečiais daiktais. Kino salėje – šikšnosparnių buveinėje – galima žiūrėti filmus, klausytis paslaptingų gamtos garsų, paukščių čiulbesio. Įrengtas laboratorinis stalas-klaustukas, kur įvairios gamtos mįslės paaiškinamos filmuotais

Energetikos ir technikos muziejuje paskaitą skaito LMA tikrasis narys Algirdas Vaclovas Valiulis

siužetais. Terminaluose pateikiama informacija apie saugomų teritorijų įdomybes ir keliavimo galimybes. „Šis centras yra vartai į Lietuvos ir kitų šalių saugomas teritorijas. Po vienu stogu galima rasti žinių, susijusių su vertingiausiomis teritorijomis, išsirinkti gamtos

maršrutus ir keliauti po turtingą gamtos vertybių mūsų kraštą“ – pasakojimo centro direktorė Onutė Drobelenienė.

Aldona Daučiūnienė,
LMA skyriaus „Mokslininkų rūmai“ vadovė

Iš kairės: pirmoje eilėje – LMA darbuotojai Vasilij Adaškevič, Virginija Ratkevičienė, Saugomų teritorijų nacionalinio lankytojų centro vadovė Onutė Drobelenienė, LMA skyriaus „Mokslininkų rūmai“ vadovė Aldona Daučiūnienė; antroje eilėje – LMA darbuotojos Virgilija Rimošaitytė, Zina Turčinskienė, Jolita Veršickienė ir Genovaitė Ruzgienė

Liepos 13 d. Lionginui Šepečiiui – 90

Liepos 21 d. Danieliui Eidukui – 85

Liepos 24 d. Gintautui
Dzemydai – 60

Rugpjūčio 1 d. Kęstučiui
Kilkui – 70

Rugsėjo 6 d. Minvydui Kaziui
Ragulskiui – 50

Rugsėjo 14 d. Česlovui Juknai – 85

Rugsėjo 22 d. Mykolui Dauniui – 85

Rugsėjo 22 d. Eugenijui
Manstavičiui – 70

Rugsėjo 26 d. Eugenijui Arvydui
Janulaičiui – 75

LMA prezidiumas nuoširdžiai sveikina Akademijos narius jubiliejų proga ir linki ilgiausių metų, stiprios sveikatos, puikios nuotaikos ir daug kūrybinių idėjų!

mokslininkų pripažinimo ženklai

Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė Liepos 6-osios – Valstybės dienos – proga už Lietuvos vardo garsinimą pasaulyje apdovanojo LMA užsienio narius: prof. MAKOTO ASAŠIMĄ – ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Karininko kryžiumi ir prof. ALGĮ MICKŪNĄ – ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžiumi.

Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė įteikė Valstybės apdovanojimą LMA užsienio nariui Makoto Asašimai. Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos nuotr. / Robertas Dačkus

Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė įteikė Valstybės apdovanojimą LMA užsienio nariui Algijui Mickūnui. Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos nuotr. / Robertas Dačkus

LMA užsienio narys Kazys Kęstutis Almenas (1935-04-11 – 2017-10-07)

2017 m. spalio 7 dieną netekome kolegos, LMA užsienio nario prof. Kazio Kęstučio Almeno, Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo aušroje reikšmingai prisidėjusio prie lietuviškos mokslinės minties skelbimo ir įtvirtinimo tarptautiniu mastu.

K. K. Almenas gimė 1935 m. balandžio 11 d. Lietuvoje, Šiaulių apskrityje, Gruzdžiuose. Per Antrąjį pasaulinį karą su tėvais pasitraukė į Vakarų, 1949 m. apsistojo JAV. 1957 m. baigęs Nebraskos universitetą, įgijo cheminės inžinerijos specialybę. 1959–1965 m. dirbo Argonės nacionalinėje laboratorijoje, dalyvavo eksperimentinio verdančio vandens reaktoriaus kūrimo procese ir greitų neutronų reaktorių tyrimo programoje. 1968 m. Varšuvos politechnikos universitete apgynė daktaro disertaciją iš branduolinės inžinerijos. Po to K. K. Almenas savo akademinę karjerą tęsė Merilando universitete (JAV) chemijos, medžiagų ir branduolinės inžinerijos katedrose. Savo didžiąją aktyvaus gyvenimo dalį praleidęs šiame universitete (1969–1999), tapo profesoriumi, aktyviai dalyvavo moksliniuose tyrimuose su „Philadelphia Electric“, „Bechtel Power“ kompanijomis bei Branduolinių tyrimų centre Karlsrūhėje (Karlsruhe, Vokietija). Būdamas žinomu branduolinės energetikos specialistu, prof. K. K. Almenas konsultavo Venesuelos tyrimų centro, JAV Nacionalinės mokslo tarybos bei „General Physics“ korporacijos specialistus, žinomos JAV Argonės ir Brukheiveno nacionalinės laboratorijos kvietė prof. K. K. Almeną

konsultantu vykdant įvairius su branduolinių reaktorių sauga susijusius projektus.

K. K. Almenas buvo vienas pirmųjų išeivijos mokslininkų, prisidėjusių prie Ignalinos AE saugaus darbo užtikrinimo. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, jis aktyviai įsitraukė į Lietuvos energetikos instituto veiklą, jo iniciatyva 1992 m. įsteigta Ignalinos AE saugos analizės grupė (dabar – Branduolinių įrenginių saugos laboratorija), buvo pirmasis jos vadovas. K. K. Almenas konsultavo atkurtos Lietuvos Respublikos Vyriausybę branduolinės energetikos klausimais, 1997 m. vadovavo VATESI tarybai, 2014 m. išrinktas LMA užsienio nariu.

Prof. K. K. Almeno mokslinė veikla neapsiribojo vien tik branduoline energetika. Pastaruosius 20 savo aktyvios mokslinės veiklos metų skyrė šiluminės fizikos sričiai, nagrinėjo dvifaziame tekėjime vykstančius fundamentalius reiškinius. Plėtojant šią naują kryptį LEI buvo sukurta eksperimentinė ir teorinė besikondensuojančio dvifazio tekėjimo tyrimų bazė. 2003 m. kartu su Branduolinių įrenginių saugos laboratorijos mokslininkais paskelbė išradimą „Būdas kondensacijos pliūpsniams sukelti“.

Produktyvi mokslininko veikla plačiai matyti iš mokslinių leidinių. K. K. Almenas yra knygų „Nuclear Engineering. An Introduction“ (1992), „Radiacijos efektai“ (1993), „Ignalina RBMK-1500. A Source Book“ (1998) bendraautoris. Šiluminės fizikos srityje paskelbė monografiją „Evaporation/condensation of water.“

Unresolved issues. I. Phase change at low pressures, laminar conditions" (2014). Deja antrosios monografijos dalies jis nespėjo parengti, tačiau moksliniu testamentu perdavė medžiagą savo mokiniams – mokslinės minties pasekėjams. Jie įsipareigojo šį darbą pabaigti ir paskelbti. K. K. Almenas vienas ir su kolegomis paskelbė daugiau kaip 50 mokslinių straipsnių pripažintuose žurnaluose, perskaitė per 100 pranešimų įvairiose konferencijose. Už mokslo pasiekimus prof. K. K. Almeniui suteikti JAV institucijų ANS, ABBA ir ASME apdovanojimai. Už darbų ciklą „Deterministiniai ir tikimybiniai tyrimai, inžineriniai sprendimai ir jų įgyvendinimas gerinant Ignalinos AE saugą ir patikimumą (1994–2004 m.)“ K. K. Almeniui su bendraautoriais iš Branduolinių įrenginių saugos laboratorijos skirta Lietuvos mokslo premija (2005).

K. K. Almenas buvo aktyvus išeivijos visuomeninės politinės „Santaros–Šviesos“ federacijos narys, vienas iš Valdovų rūmų paramos fondo steigėjų, nuotykių romanų apie Lietuvos praeitį „Skomanto“ serijos organizatorius ir vienas autorių. Jis buvo Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Atkuriamojo senato narys, ėjo VDU tarybos nario pareigas (2008–2010), organizavo vadovėlių aukštosioms mokykloms vertimą ir leidybą, įkūrė leidyklą „Litterae Universitatis“. Už nuopelnus atkuriant VDU jam suteiktas šios aukštosios mokyklos garbės daktaro vardas (2013).

Kolegų atmintyje liks šviesus šio mokslui ir literatūrai atsidavusio Žmogaus paveikslas.

Lietuvos energetikos institutas

Rodrigo Fernandez (Rodrigo Fernandez) nuotr.

LMA užsienio narys Viačeslavas Ivanovas (1929-08-21 – 2017-10-07)

2017 m. spalio 7 d., eidamas 89-uosius metus, Los Andžele mirė Lietuvos mokslų akademijos užsienio narys (2007), garsus kalbininkas, semiotikas, antropologas, mąstytojas Rusijos MA akademikas Viačeslavas Ivanovas (Вячеслав Всеволодович Иванов).

V. Ivanovas – vieno žymiausių pasaulio baltistų, Vilniaus universiteto garbės daktaro Vladimiro Toporovo (1928–2005) bendražygis – buvo ir Latvijos MA užsienio narys, Britų akademijos bei JAV mokslų ir menų akademijos narys, vienas Maskvos komparatyvistikos mokyklos pradininkų. Jis buvo ne tik mokslininkas, įvaldęs enciklopedinės apimties lingvistines žinias, bet ir rusų intelektualas, pasižymėjęs savo moralia laikysena.

V. Ivanovo mokslinių interesų akiratyje visada buvo baltistika ir Lietuva. Slavistikos ir balkanistikos

institutas Maskvoje, kuriame 1961–1989 m. darbavosi V. Ivanovas, Lietuvoje išgarsėjo kaip baltistikos židinys būtent V. Toporovo ir V. Ivanovo vardų dėka. Šiedu mokslininkai buvo naujos baltų-slavų tyrinėjimų krypties pradininkai. Jie ne tik visapusiškai nagrinėjo baltų ir slavų dvasinį palikimą – jie dar siekė išplėtoti mokslinius ryšius su Baltijos šalių mokslininkais. Būtent V. Ivanovo ir V. Toporovo pastangomis buvo pradėtos rengti baltų-slavų tyrimams skirtos mokslinės konferencijos, imtas leisti šiems tyrimams skirtas periodinis mokslinių darbų rinkinys „Baltų-slavų tyrinėjimai“ («Балто-славянские исследования»). V. Ivanovas vadovavo 2009 m. Rusijos MA Slavistikos institute Tipologijos ir lyginamosios kalbotyros skyriuje įsteigtam Baltų-slavų mokslinių tyrimų centrui.

Gimęs 1929 m. rugpjūčio 21 d. rašytojo Vsevolodo Ivanovo ir aktorės, vertėjos, memuaristės Tamaros Ivanovos (Kaširinos, 1900–1995) šeimoje, Viačeslavas Ivanovas 1951 m. Maskvos valstybinio universiteto (MVU) Filologijos fakultete baigė romanų-germanų kalbų studijas, 1955 m. apgynė filologijos mokslų kandidato disertaciją apie hetitų dantiraščio kalbos ryšius su kitomis indoeuropiečių kalbomis. Šis darbas buvo pripažintas daktaro disertacija (habilitacija), tačiau vėliau nebuvo patvirtintas, nes buvo pradingęs Vyriausiojoje atestacinėje komisijoje. Antrą kartą habilituoto daktaro laipsnį V. Ivanovas gavo 1978 m. Vilniaus universitete už mokslinį darbą apie baltų ir slavų veiksmožodžius.

1956–1958 m. V. Ivanovas vadovavo MVU matematinės lingvistikos seminarui, o 1958 m. buvo atleistas iš universiteto, nes nepritarė Boriso Pasternako romano „Daktaras Živago“ oficialiajam vertinimui. 1959–1961 m. buvo Tiksliosios mechanikos ir skaičiavimo technikos instituto mašininio vertimo grupės vadovas, vėliau

dirbo Rusijos MA Slavistikos ir balkanistikos institute, 1989–1993 m. vadovavo Užsienio literatūros bibliotekai Maskvoje. 1990–1995 m. – pirmasis MVU Pasaulinės kultūros teorijos ir istorijos katedros vedėjas. Nuo 1992 m. – MVU Pasaulio kultūros instituto direktorius. Nuo 2003 m. – Rusijos valstybinio humanitarinio universiteto Rusiškiosios antropologijos mokyklos direktorius. 2010–2015 m. V. Ivanovas buvo vienas Fundamentinių lingvistinių tyrimų fondo steigėjų ir globos tarybos pirmininkas. 1989–2001 m. dirbo Stanfordo universiteto (JAV) Slavų kalbų ir literatūrų katedroje. Nuo 1992 m. – Slavų kalbų ir literatūrų katedros bei Indoeuropinių tyrimų programos profesorius Kalifornijos universitete Los Andžele.

V. Ivanovo našlė Svetlana Ivanova pranešė, kad velionio palaikai sudeginti Los Andžele, vėliau jie bus pervežti į Maskvą ir palaidoti Novodevičjės kapinėse, šalia tėvų.

Pagal www.ras.ru

ir Lietuvių kalbos instituto informaciją

LMA narys Antanas Kairys

(1934-01-02 – 2017-10-13)

2017 m. spalio 13 d., eidamas 84-uosius metus, mirė žymus žemės ūkio mokslų srities mokslininkas, Lietuvos mokslų akademijos narys prof. habil. dr. Antanas Kairys.

A. Kairys gimė 1934 m. sausio 2 d. Molėtų r. Laičių kaime. 1952–1957 m. studijavo Maskvos K. Timiriazovo žemės ūkio akademijos Zootechnikos fakultete, 1960–1963 m. – šios akademijos aspirantūroje. 1963 m. apgynė biologijos

mokslų kandidato disertaciją. 1963–1984 m. dirbo Lietuvos gyvulininkystės institute moksliniu bendradarbiu, skyriaus vedėju, o 1984–1992 metais – jo direktoriumi. 1987 m. apgynė daktaro (dabar – habilituoto daktaro) disertaciją, 1988 m. suteiktas profesoriaus pedagoginis vardas. 1990 m. išrinktas Lietuvos mokslų akademijos nariu korespondentu, nuo 2011 m. tapo nariu emeritu.

1992–1996 m. išrinktas Lietuvos Respublikos Seimo nariu, buvo Etikos ir procedūrų komisijos pirmininkas. Rėmė visuomeninį blaivybės judėjimą – buvo Lietuvos blaivybės draugijos prezidento narys. A. Kairys taip pat buvo Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos nenuolatinis narys.

Prof. Antanas Kairys tyrinėjo baltymų ir amino rūgščių apykaitą kiauulių organizme bei maisto medžiagų, lizino ir metionino normavimą kiauulių

racionuose, sprendė pašarų konservavimo gerinimo problemas. Remiantis atliktų tyrimų rezultatais, parengti nauji visaverčių kombinuotų pašarų receptai bei racionali kiauulėms ir paukščiams. Tyrimų rezultatai kartu su bendraautoriais skelbti 4 monografijose, per 100 mokslinių straipsnių, aktyviai dalyvavo šalies ir tarptautinėse konferencijose.

Šviesus Profesoriaus Antano Kairio atminimas išliks Jį pažinojusiųjų žmonių širdyse.

LMA žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius

LMA Vrublevskių bibliotekoje

Liepos 28 d. LMA Vrublevskių bibliotekoje įvyko parodos „Pažvelk pro dar bevardį skaidrų mineralą – gal rūkuos matyti Vilnius?“ atidarymas. Paroda, veikusi liepos 31 d. – rugsėjo 1 d., buvo skirta Vilniaus universiteto auklėtinio, filomato, 1830–1831 m. sukilimo dalyvio, pasaulinį pripažinimą pelniusio mokslininko, mineralogo, geologo, kalnų inžinieriaus, etnologo, rašytojo, ilgamečio Čilės universiteto rektoriaus, Čilės garbės piliečio Ignoto Domeikos 215-osioms gimimo metinėms. Parodos atidarymo iškilmėse pristatyta nauja knyga „Ignotas Domeika: geologas, mineralogas, kalnų inžinierius“. Renginį vedė LMA Vrublevskių bibliotekos direktorius dr. Sigitas Narbutas. Parodos iniciatorius – Lietuvos Ignoto Domeikos draugijos prezidentas akad. Algimantas Grigelis. Dalyvavo Ignoto Domeikos provaikaitė rašytoja Paz Domeika (Paz Domeyko, Australija), kalnų inžinierius Migelis Zauškevičius-Domeika (Miguel Zauškevich-Domeyko, Čilė), geologas LMA tikrasis narys Gediminas Motuza Matuzevičius, bibliografas ir mokslo istorikė dr. Birutė Railienė (LMA Vrublevskių biblioteka), geologijos mokslo darbuotojai, alpinistas Vladas Vitkauskas. Jis prieš penkiolika metų kartu su G. Motuza Matuzevičiumi vyko į ekspediciją Čilėje „Ignotui Domeikai – 200“, keliavo I. Domeikos keliais, susitiko su Domeikos palikuonimis, parvežė į Lietuvą mineralų kolekciją ir daug vaizdinės medžiagos.

Parodos rengėja dr. B. Railienė pristatė turtinę ekspонатų parodos ekspoziciją, atskleidžiančią I. Domeikos mokslo darbus, jo laikmečio istorinį paveldą Vilniuje ir LDK žemėse, jo atminimo įprasminimą Lietuvoje ir Čilėje, Baltarusijoje, Lenkijoje.

Akademikas A. Grigelis, įkūręs Lietuvos Ignoto Domeikos draugiją, paskelbęs apie ją daugiau kaip 40 straipsnių, pasakojo apie savo sudarytą knygą. Knygą iliustravęs Rimas Bičiūnas kalbėjo, kaip I. Domeikos asmenybė jį įkvėpusi kurti I. Domeikos provaikaitę Paz Domeiką pasakojo, kaip tyrinėjo šeimos istoriją ir išleido dvi knygas apie I. Domeiką.

Rugsėjo 7 d. LMA Vrublevskių biblioteka Tautinių bendrijų namuose atidarė kilnojamąją parodą „Pranciškaus Skorinos Rusėniškajai Biblijai – 500“. Parodai medžiagą rinko, jos koncepciją kūrė ir tekstus rašė grupė Lietuvos, Baltarusijos ir Čekijos mokslininkų. Rengiant parodą LMA Vrublevskių bibliotekai talkino Vilniaus universiteto biblioteka, Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai ir Baltarusijos nacionalinės mokslo akademijos Centrinė mokslinė Jakubo Kolaso biblioteka. Lėšų leidybai skyrė Lietuvos mokslo taryba ir Kultūros ministerija. Į parodos atidarymą atvyko baltarusių, kitų tautinių bendrijų, akademinės bendruomenės atstovai, Vilniaus P. Skorinos gimnazijos pedagogai ir moksleiviai, vilniečiai. Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktorės dr. Vidos Montvydaitės teigimu, „P. Skorinos indėlis į daugiatautės, daugiakultūrės Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kultūrą yra neįkainojamas. Jis pradėjo knygų spausdinimo tradiciją LDK“.

Apie P. Skorinos gyvenimą, jo veiklą Prahoje, Vilniuje, išleistas knygas kalbėjo LMA Vrublevskių

Kilnojamąją parodą „Pranciškaus Skorinos Rusėniškajai Biblijai – 500“ pristato vienas jos autorių LMA Vrublevskių bibliotekos direktorius dr. Sigitas Narbutas. *Valentinos Kulikauskienės nuotr.*

bibliotekos direktorius dr. S. Narbutas. Jis yra ir vienas parodos autorių. Savo mintimis apie didžiojo tėvynainio palikimą dalijosi Baltarusijos Respublikos ambasados Lietuvoje ministrė patarėja Liudmila Tatarinovič, Vilniaus baltarusių klubo „Siabryna“ pirmininkas, Tautinių bendrijų tarybos narys Valentinas Stechas. Šešiolikoje stendų parodos lankytojai gali susipažinti su P. Skorinos „Rusėniškosios Biblijos“ faksimile, jos parašymo istorija. Stenduose pasakojama, kaip P. Skorinos atminimas įamžintas Baltarusijoje, Lietuvoje ir Čekijoje.

Minint 2017-uosius kaip Piliakalnių metus LMA Vrublevskių bibliotekoje parengta paroda „Čia piliakalniui slenka žemyn akmenėlis sunkus pamazu: Lietuvos piliakalnių tyrinėjimų apžvalga LMA Vrublevskių bibliotekos rinkiniuose (XIX a.

vid. – XX a.)“. Pratešdamas piliakalnių temą, rugsėjo 13 d. bibliotekoje viešą paskaitą „Žvilgsnis į Lietuvos piliakalnius Piliakalnių metais“ skaitė doc. dr. Gintautas Zabiela, Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto vyriausiasis mokslo darbuotojas. Jau nuo XVI a. iki dabar apie piliakalnius sukaupta daug įvairių duomenų, nors tyrinėtų piliakalnių skaičius tik nežymiai viršija ketvirtį visų žinomų piliakalnių. Be gerai žinomų piliakalnių raidos etapų, lieka daug menkai pažintų ar net išvis nepažintų jų raidos puslapių. Lektorius paskaitoje įvertino, kodėl ilgaamžėje piliakalnių pažinimo istorijoje liko daug spragų, kokių piliakalnių tyrimo rezultatai šiandien yra gerokai primiršti ir kokias perspektyvas piliakalniams atveria Piliakalnių metai.

**LMA Vrublevskių bibliotekos
Komunikacijos skyrius**

Leidinio redakcinė taryba: V. Basys, A. Bernotas, V. A. Bumelis, Z. Dabkevičius, F. Ivanauskas, D. Kaunas, R. Maskoliūnas, A. P. Piskarskas, V. Razumas (pirmininkas), G. Žintelis

Leidinį rengė: S. Aukštinaitenė, A. Bagdonavičienė, M. Datkūnaitė, A. Daučiūnienė, G. Griežienė, E. Narušytė, L. Milošienė, J. Olechnovičienė

Kalbos redaktorė A. Bagdonavičienė, nuotraukos V. Valuckienės, apipavidalino M. Datkūnaitė

© Lietuvos mokslų akademija, Gedimino pr. 3, 01103 Vilnius <http://lma.lt/>

Spausdino UAB *BMK leidykla*, J. Jasinskio g. 16, 01112 Vilnius

Tiražas 150 egz.,
nemokamai

ISSN 2029-5707

